

Landbrugssamlingen på Vejlby Brogård

- et minde om landmandsliv før mekaniseringen.

af Hans Jørgen Brogaard Hansen

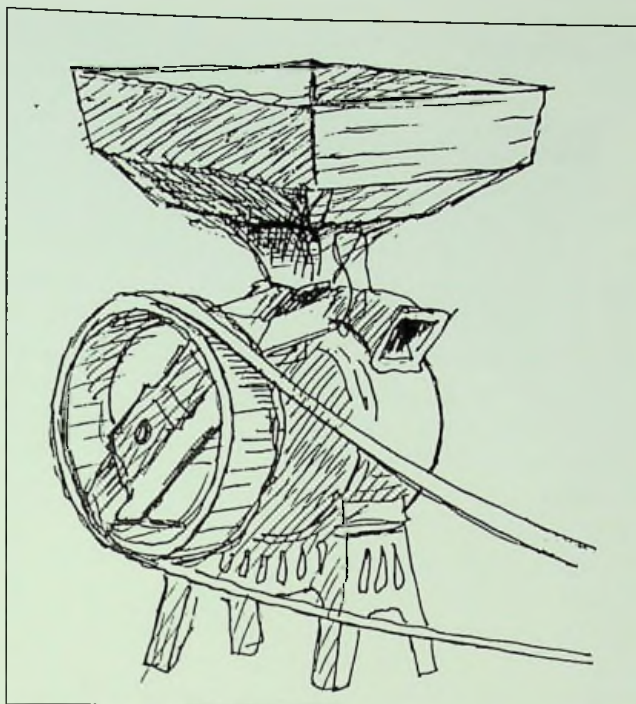
På en tidligere landbrugsejendom ved Vejlby, Brogård, har ejeren opbygget en samling af landbrugsgenstande. Her fortæller han om rammer, indsamling og besøgende.

Da min kone, Anna Karine, og jeg i 1990 besøgte vores datter, som er bosat i USA, besøgte vi Henry Ford-museet i Detroit. Det er ikke alene et museum for biler, men har også en afdeling for gamle landbrugsmaskiner og -redskaber samt husgeråd, helt tilbage fra pionertiden. Det var her, jeg fik ideen til at starte en landbrugs-samling på vores egen gård, hvor bygningerne alligevel stod tomme.

Brogård - rammen om det hele

Brogård har tidligere været fæstegård under Billeshave, men blev solgt til selveje i 1797 (skødet med kammerherre Adeler's laksegl har jeg stadig). I 1876 købte min bedstefader, Hans Hansen, der var født på Tårupgård ved Røjle, gården. Senere overtog en datter den - og i 1955 blev den vores.

I 14 år, indtil 1. januar 1993, var jeg desuden forsikringskonsulent og havde derved lejlighed til, når jeg kørte rundt for at opmåle landbrugsbygninger, at kon-



Kværn. Tegning Peter Dragsbo.

statere, at der stadig rundt omkring på gårdene fandtes mange gamle landbrugsredskaber, som folk godt ville af med, når de hørte, at tingene ville blive bevaret for eftertiden.

I 1992 og især i 1993 begyndte jeg så at samle tingene sammen. I starten var det blot meningen at samle ind for min egen fornøjelses skyld. Men efterhånden som samlingen voksede, fik jeg kontakt dels med Middelfart Museum, dels med Middelfart Turistforening, som mente, at samlingen var værd at vise frem for et større publikum. Dette samarbejde har jeg været meget glad for.



Hans Jørgen Brogaard Hansen. Privat foto.

Samlingen består især af genstande fra tiden, før traktorerne og mekaniseringen for alvor vandt indpas i landbruget og i husholdningerne på gårdene. Der er dog også blandt landbrugsredskaberne nogle ting, som viser overgangen fra hestekraft til motorkraft. Samlingen beslaglægger nu ca. 700 m² af gårdens bygninger - og

efterhånden kan det godt knibe med pladsen, og dermed at få de udstillede genstande præsenteret på den bedst mulige måde. På den anden side mener jeg, at det er en fordel, at tingene er udstillet i gamle landbrugsbygninger. Derved kan folk lettere danne sig et indtryk af det liv, der engang har været i bygningerne.

Tingene i samlingen

At begynde at opremse alle de over 300 forskellige ting i samlingen er en næsten uoverkommelig opgave. Et lille uddrag vil dog give et indtryk af, hvad det drejer sig om:

En særlig interesse knytter sig selvfølgelig til de ting, som har en lokal historie. Blandt disse er "Røjleploven" - en lidt kort svingplov, som i begyndelsen af dette århundrede blev fremstillet af smeden i Røjle. Det blev en rimelig succes, og eksemplaret i udstillingen var således udstillet på Købestævnet i Fredericia i 1917.

En af de ældste landbrugsmaskiner er en Massey Harris selvbinder fra 1890'erne med træ i det store hjul. Men derudover er der samlet alle de markredskaber, som var almindelige i perioden fra 1. Verdenskrig til 1950'erne: Plove, harver, sæddækkere, såmaskiner, slåmaskiner, radrensere, høstmaskiner (desværre har det ikke været muligt at finde en rigtig "aflægger" til kornhøst, kun en slåmaskine med aflæggeraggregat), hesterive, høvender - samt de "indendørs" maskiner såsom tærskværker, halmpressere, hakkesesmaskiner og rensemaskiner. Trækkraften er repræsenteret med bl.a. en petroleumsmotor fra ca. 1910 og forskellige elektromotorer - og af traktorer kan nævnes en "Farmall Club" fra 1947, den "lille grå Ferguson" fra 1950, en "Fordson Major" fra 1952 mfl. Endvidere er landbrugets vogntyper repræsenteret: Kassevogn, møgvogn, høstvogn, vandvogn mm og desuden et par kaner og en jumbe.

Endelig er et udvalg af hånd- og husholdningsredskaber, som førhen var almindelige på gårdene, også med i samlingen: Tøjrulle, vaskemaskiner, briketfyret kyllingemoder, sækkeløfter, grisekasse, vågekone, roehakker og -grebe, forke, rapsjern, plejle, redskaber

benyttet til dyrkning og behandling af tobak under verdenskrigene og meget mere.

Gæsterne i samlingen

Det er interessant at have besøg af gæster, både fra Danmark, Tyskland og Holland. Ofte er det landmænd på min egen alder, og så kommer vi til at drøfte, hvor helt anderledes det var at drive landbrug, før de sidste 30-40 års voldsomme mekanisering og stordrift satte ind - med traktor i overstørrelse og store maskinhaller. Jeg ved, hvor tingene er kommet fra, og hvad de har været brugt til - også fordi jeg selv har arbejdet med langt de fleste af tingene!

Foreninger og skoleklasser kommer ligeledes på besøg - og de unge er også interesserede i at kigge på. Da min generation var ung, var vi mere interesseret i at komme i gang med mekaniseringen. Men i dag tænker man ofte tilbage på den tid, da vi kørte med heste i marken og mødte naboens karl ved hegnet, fik en snak, inden vi vendte og gik den anden vej. Måske er vi tilbøjelige til kun at huske de gode ting - men der var mange gode oplevelser dengang, hvor man ikke var alene på gårdene. Dengang var gården et helt lille samfund for sig selv. Sådan er det ikke i dag - men til gengæld har man heller ikke så meget af det hårde arbejde. Som f.eks. at hakke frossen jord af en roekule om vinteren, når der skulle køres roer ind til køerne ...

"Brogård-samlingen" har åbent hver torsdag samt efter aftale (tlf. 64 40 14 72).